

Oudennieuw De grootste schade is onzichtbaar

Vuurwerkverbod helpt niet tegen geweld

Zolang we alleen maar vanuit verontwaardiging kunnen kijken naar het geweld en de vernielingen tijdens oud en nieuw, missen we de kern van het probleem, stellen criminoloog **Henk Ferwerda** en politiesocioloog **Jaap Timmer**.

→ Geweld tegen hulpverleners is geen losstaand fenomeen. Het is geen 'uit de hand gelopen avond'. FOTO LAURENS NIEZEN/ANP

De beelden zijn vertrouwd, maar zij wennen nooit. Dit is geen feest maar een driedaagse veldtocht, een tachtigjarige oorlog. Uitgebrande auto's, ingeslagen ruiten, opgeblazen straatmeubilair. En daartussen politieagenten, brandweerlieden en ambulancepersoneel die hun werk doen en daarbij mikpunt worden van agressie. Stenen, zwaar vuurwerk soms zelfs afgevuurd met zelfgemaakte repeteergeweren, fysiek geweld. Met soms ernstig letsel tot gevolg.

Wat ooit incidenten waren, zijn patronen geworden.

De maatschappelijke reflex is voorspelbaar. Politici en bestuurders spreken hun afschuw uit. Politievakbonden vragen om hardere straffen en meer politiewapens. Daarna ebt de verontwaardiging weg, tot de volgende uitbarsting. Zolang we blijven steken in verontwaardiging, missen we de kern van het probleem.

Dit geweld is geen losstaand fenomeen. Het is geen 'uit de hand gelopen avond'. Het is ook niet uitsluitend een kwestie van drank, vuurwerk of groepsdruk. Het is het resultaat van een structureel proces waarin een deel van de samenleving zich niet gebonden voelt aan regels, gezag en wederkerigheid en een paar dagen morele vakantie viert.

Geweld tegen hulpverleners is daarbij een cruciale grensoverschrijding. Niet omdat zij 'zielig' zijn, maar omdat zij het zichtbare gezicht vormen van de collectieve orde. Wie hen aanvalt, keert zich niet alleen tegen een persoon, maar tegen het idee dat de samenleving ook van hém of háár iets mag vragen.

De vraag is dus niet: wie doen dit? De echte vraag is: waarom doen zij dit en waarom voelen zij zich vrij om dit te doen?

Onderzoek laat zien dat structurele overlast en collectief geweld vaak voortkomen uit dezelfde voedingsbodem: een combinatie van normvervaging, ervaren onrecht, gebrekkige binding met instituties en het ontbreken van geloofwaardige consequenties.

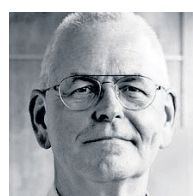
Veelplegers zijn zelden onbekenden. Ze zijn in beeld bij politie, gemeente, zorg en onderwijs, maar die zijn ondergefinancierd, onderbezet en versnipperd. Jonge mannen met een strafblad hebben meestal ook gedrags- en sociaaleconomische problemen. Het uitblijven van oplossingen verergert die problematiek en drijft ze in kringen van hooligan- en criminele groepen. Wat ontbreekt aan de aanpak is visie, samenhang en doorzettingsmacht.

Buurtouders

Voor complexe problemen bestaan geen simpele oplossingen. Dit vraagstuk vergt vier samenhangende verschuivingen.

Ten eerste: persoonsgericht werken. Stop met het telkens reageren op de gebeurtenis, en richt je structureel op de individuen en groepen die keer op keer betrokken zijn. Dat betekent: informatie delen, gezamenlijk prioriteren en durven kiezen wie wél en wie geen ruimte meer krijgt. En wie wil veranderen, wordt ook geholpen.

Ten tweede: consequent en zichtbaar optreden. Niet symbolisch, maar voelbaar. Snelle afdoening, gebiedsverboden, schade verhalen, hoge boetes, en – waar nodig en wettelijk mogelijk – vrijheidsbeperkende maatregelen. Dit om te laten zien dat de samenleving grenzen stelt en die ook handhaaft.

Jaap Timmer
Politiesocioloog aan de Vrije Universiteit Amsterdam

Henk Ferwerda
Criminoloog en inhoudelijk directeur van Bureau Beke in Arnhem

Ten derde: herstel van gezag door nabijheid. Gezag groeit niet door afstand. Gezag groeit door herkenbaarheid, aanspreekbaarheid en voorspelbaarheid. Hulp- en zorgverleners moeten niet alleen worden ingezet en beschermd op het moment van escalatie, maar juist worden gesteund in de dagelijkse praktijk waarin zij relaties opbouwen in wijken waar de spanning al jaren oploopt.

Ten vierde: investeer in de kracht van de context. Een integrale aanpak draagt bij aan de veerkracht en het ondersteunende en corrigerende vermogen van families en lokale gemeenschappen richting jongeren die overlast veroorzaken en dreigen te ontspreiden.

Goed voorbeeld zijn de buurtouders die de straat op gaan om jongeren in hun buurt aan te spreken en bij te sturen. Daarbij is de inzet van jongerenwerk binnen een contextgerichte aanpak van grote meerwaarde.

Harde taal

Dit probleem verdwijnt niet vanzelf. Wie het afdoet als 'rellen van jongeren', onderschat de diepte ervan. En wie hoopt op die ene ultieme maatregel – zoals het vuurwerkverbod of die strengere straf – wordt altijd teleurgesteld. Desinvestering in maatschappelijke voorzieningen kost de samenleving een meervoud aan handhaving, die ook nog eens gedoemd is om te falen.

De vernielingen zijn zichtbaar. Het geweld is tastbaar. Het letsel is echt. Maar de grootste schade is onzichtbaar: het langzaam afbrokkende idee dat we samen verantwoordelijk zijn voor de ruimte waarin we leven en voor mensen die de publieke zaak dienen.

Die schade herstellen vraagt geen hardere taal, maar doordachte en consequente keuzes.

Wie dit probleem afdoet als 'rellen van jongeren', onderschat de diepte ervan